

NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE, OE CELJE

EPIDEMIOLOŠKO SPREMLJANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI V REGIJI CELJE V LETU 2023

Letno poročilo

CELJE, april 2024

Uspešno varovanje zdravja prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi zahteva sodelovanje in komuniciranje s strokovnjaki različnih strok in resorjev ter sodelovanje s širšo skupnostjo. Zato se zahvaljujemo vsem, ki sodelujete z nami.

Alenka Trop Skaza, Ines Kebler, Severin Nemeč Herkess, Vesna Tominšek, Tina Tavčar, Anja Mikuž, Alenka Pelko, Maša Vučina Ojsteršek

Spremljanje pojavljanja, razširjenosti in epidemioloških značilnosti nalezljivih bolezní (NB), ki so po Zakonu o NB obvezne za prijavo, so ena izmed pomembnih nalog območnih enot Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Spremljanje vključuje:

- spremljanje gibanja nalezljivih bolezní (sistematično zbiranje in analiziranje podatkov o prijavljenih nalezljivih boleznih in o smrtih zaradi nalezljivih bolezní),
- epidemiološko raziskovanje in razreševanje izbruhov (terensko poizvedovanje in izdelava poročil v primeru vsakega izbruha ali suma na izbruch ter pri nekaterih vrstah nalezljivih bolezní),
- zdravstveni nadzor nad klicenosci,
- organizacijo in nadzor nad preventivnim cepljenjem po imunizacijskem programu in samoplačniško, vključno s svetovanjem potnikom v mednarodnem prometu,
- antirabično dejavnost,
- vzgojno-izobraževalno dejavnost.

Na Celjskem je bilo v letu 2023 prijavljenih **9953** primerov nalezljivih bolezní (Tabeli 1, 2). V teh podatkih niso upoštevani primeri AIDS-a, spolno prenosljivih bolezní, tuberkuloze, akutnih respiratornih okužb, pljučnic (MKB-10: J12, J14-18), posameznih primerov akutnih gastroenterokolitov in dermatofitoz, kjer povzročitelj ni opredeljen.

Letna stopnja obolevnosti vseh nalezljivih bolezní je v letu 2023 znašala **325/10.000** prebivalcev in je bila nižja kot v letu 2022 (3982/10.000) in nižja od petletnega povprečja (1374/10.000).

Najvišjo stopnjo obolevnosti smo v letu 2023 zabeležili v upravni enoti **Sevnica (615/10.000)**, najnižjo pa v upravni enoti **Mozirje (203/10.000)**.

V naši regiji smo v letu 2023 registrirali **24** večjih izbruhov nalezljivih bolezní, v katerih je obolelo **355 oseb**. Število obolelih v izbruhih je bilo nižje kot leta 2022, ko je v 82 izbruhih obolelo 2673 oseb.

TABELA 1: GIBANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI PO UPRAVNIH ENOTAH, REGIJA CELJE, 2023

	Brežice	Celje	Laško	Mozirje	Sevnica	Konjice	Šentjur	Šmarje	Velenje	Žalec	Skupaj
SALMONELOZA	2	4	2	0	3	3	5	10	6	5	40
GRIŽA	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3
KAMPILOBAKTERIOZA	12	48	10	7	8	22	11	11	24	29	182
JERSINIOZA	0	5	0	0	2	0	1	1	0	2	11
DRUGI BAKTER. ENTEROKOL.	31	42	14	13	16	22	17	18	24	34	231
ROTAVIROZA	10	6	0	1	1	5	2	6	8	1	40
NOROVIROZA	17	22	7	3	3	4	3	8	18	10	95
DRUGI VIRUSNI ENTEROKOL.	7	4	0	2	1	4	2	3	2	0	25
ATI*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
DRUGE PROTOZOJSKE BOLEZNI	4	4	0	1	1	7	2	2	4	3	28
LEPTOSPIROZA	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
LISTERIOZA	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	3
ŠKRLATINKA	3	56	10	1	22	14	30	11	12	31	190
STREPT. FARINGITIS	7	5	1	2	5	2	3	1	2	6	34
STREPT. TONZILITIS	49	286	38	2	30	16	38	11	3	104	577
NORICE	173	126	112	10	288	36	248	44	11	192	1240
HERPES ZOSTER	8	14	13	1	1	22	24	12	14	27	136
MONONUKLEOZA	9	10	1	1	5	2	3	3	3	3	40
GRIPA	107	76	36	24	36	32	23	42	85	78	539
COVID-19	622	1122	312	229	680	496	394	514	844	788	6001
INVAZIVNE PLJUČNICE	0	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7
OSLOVSKI KAŠELJ	2	5	2	0	0	0	1	5	2	3	20
ERIZIPEL (ŠEN)	2	9	4	1	0	10	9	5	5	12	57
SEPSA	2	36	7	5	2	9	10	14	16	18	119
MENINGOKOKNI MENINGITIS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
BAKT. MENINGITIS	1	0	0	1	1	0	3	1	0	0	7
SEROZNI MENINGITIS	0	4	0	0	0	0	0	0	2	1	7
ZOSTER MENINGITIS	0	1	0	2	0	1	1	1	1	2	9
KLOPNI MENINGITIS	0	1	0	2	0	1	0	0	1	0	5
LYME BORELIOZA	10	7	9	1	10	19	14	22	6	41	139
ATROFIČNO VNETJE UDOV	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	3
HEPATITIS A	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	3
HEPATITIS B	0	2	1	0	1	1	1	1	2	3	12
HEPATITIS C	7	0	0	0	1	1	0	0	0	1	10
MIKROSPORIJA	2	6	1	8	2	2	3	2	3	2	31
GARJAVOST	2	7	1	8	3	2	4	1	4	4	36
LEGIONARSKA PLJUČNICA	3	9	0	2	1	3	3	2	1	5	29
MALARIJA	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	3
DENGA	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
TOKSOPLAZMOZA	1	1	1	0	0	3	1	1	1	0	9
HMRS	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	5

Epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezní v regiji Celje v letu 2023

LIŠMANIOZA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ENTEROBIOZA	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3	6
EHINOKOKOZA	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2
DRUGE BAKTERIJSKE BOLEZNI	1	5	0	1	1	0	1	1	2	1	13
SKUPAJ	1098	1928	585	329	1127	744	857	755	1111	1419	9953
MORBIDITETA / 10000 PREBIVALCEV	452.8	297.5	339.5	202.5	614.5	323.1	422.8	232.7	242.6	329.8	324.8

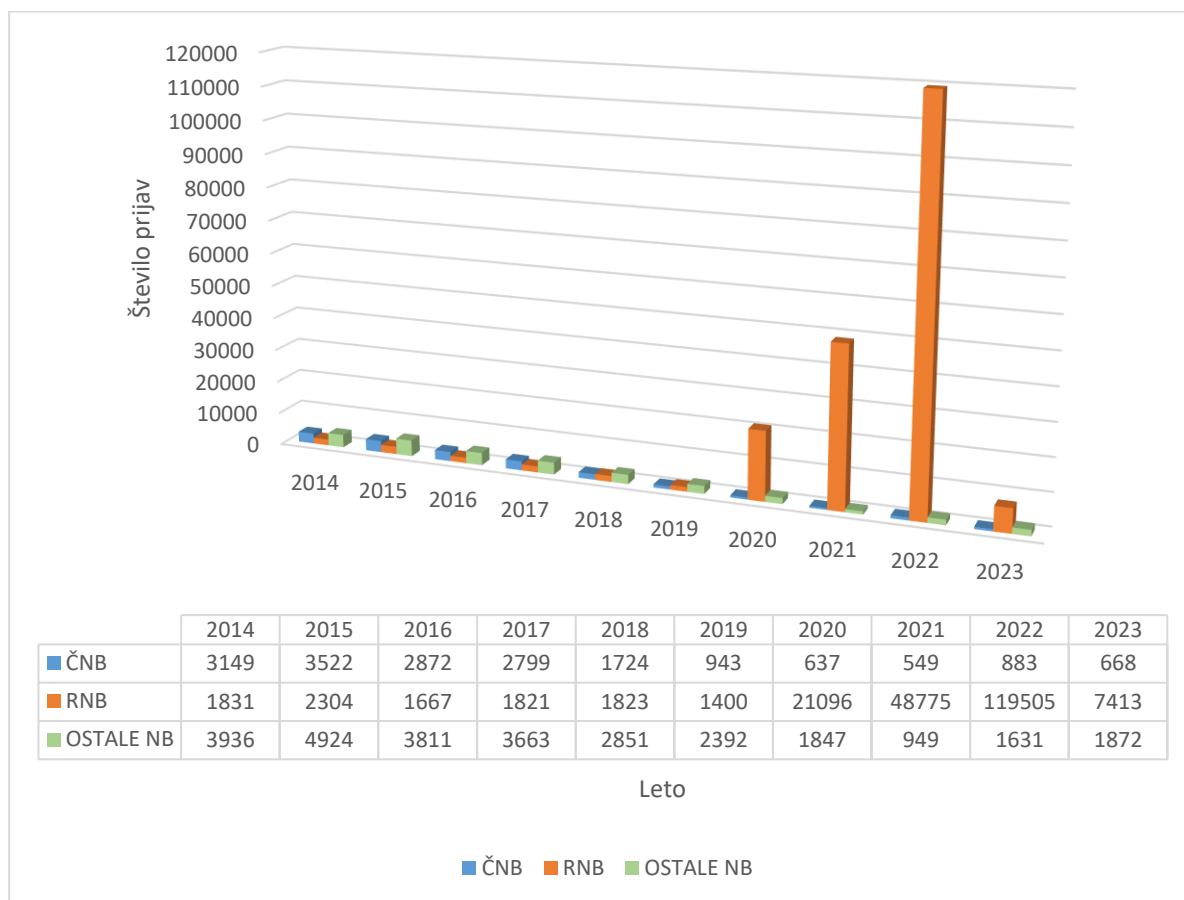
TABELA 2: GIBANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI, REGIJA CELJE, LETO 2019 – 2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Povprečje 2019-2023
SALMONELOZA	86	43	25	63	40	51,4
KAMPILOBAKTERIOZA	188	183	160	171	182	176,8
JERSINIOZA	4	8	7	4	11	6,8
GRIŽA	3	0	2	2	3	2
DRUGI BAKTER. ENTEROKOL.	210	164	159	158	231	184,4
ATI	1	0	1	0	1	0,6
ROTAVIROZA	98	31	21	115	40	61
NOROVIROZA	236	138	122	314	95	181
DRUGI VIRUSNI ENTEROKOL.	43	22	23	26	25	27,8
HEPATITIS A	0	1	0	4	3	1,6
PROTOZOJSKE ČREV.BOL.	19	13	18	10	28	17,6
ENTEROBIOZA	44	25	3	8	6	17,2
ŠKRLATINKA	176	44	16	65	190	98,2
STREPT. TONZILITIS	205	121	4	92	577	199,8
STREPT. FARINGITIS	16	28	7	18	34	20,6
HERPES ZOSTER	373	252	164	149	136	214,8
NORICE	1156	599	347	1060	1240	880,4
INVAZIVNE PLJUČNICE	11	8	8	9	7	8,6
MONONUKLEOZA	89	28	27	22	40	41,2
GRIPA	878	689	2	318	539	485,2
COVID-19	0	20102	48708	118960	6001	38754,2
ERIZIPEL (ŠEN)	146	78	33	42	57	71,2
SEPSA	145	135	109	53	119	112,2
MENINGOKOKEMIJA	3	0	0	2	1	1,2
BAKT. MENINGITIS	4	2	3	7	7	4,6
SEROZNI MENINGITIS	13	1	4	8	7	6,6
ZOSTER MENINGITIS	4	18	0	1	9	6,4
VARIČELNI MENINGITIS	3	1	2	2	0	1,6
MENINGITIS/ENCEFALITIS neopredeljen	0	0	7	0	0	1,4
DRUGE VRSTE MENINGITIS	2	1	0	1	0	0,8
KLOPNI MENINGITIS	10	13	6	9	5	8,6
LYME BORELIOZA	365	686	178	198	139	313,2
ATROFIČNO VNETHJE UDOV	3	3	5	2	3	3,2

HEPATITIS B	9	2	4	7	12	6,8
HEPATITIS C	8	4	2	6	10	6
HEPATITIS E	2	1	0	0	0	0,6
OSLOVSKI KAŠELJ	13	3	1	0	20	7,4
TETANUS	1	0	0	1	0	0,4
MIKROSPORIJA	33	26	31	18	31	27,8
GARJAVOST	40	11	24	37	36	29,6
TULAREMIJA	1	0	0	1	0	0,4
BRUCELOZA	1	0	0	0	0	0,2
LEPTOSPIROZA	27	4	3	3	2	7,8
TOKSOPLAZMOZA	2	0	5	1	9	3,4
LEGIONARSKA PLJUČNICA	36	19	11	24	29	23,8
HEMORAGIČNA MRZLICA	13	4	7	0	5	5,8
MALARIJA	1	0	1	2	3	1,4
DENGA	0	0	0	0	1	0,2
LIŠMANIOZA	0	0	0	0	1	0,2
TRIHURIOZA	0	0	0	1	0	0,2
EHINOKOKOZA	2	0	2	0	2	1,2
CISTICERKOZA	1	1	0	1	0	0,6
AMEBOZA	0	0	0	1	0	0,2
LISTERIOZA	2	0	0	2	3	1,4
CJB	3	1	0	0	0	0,8
TOKSOKARIOZA	0	0	1	0	0	0,2
RIKECIOZA neopredeljena	0	0	1	0	0	0,2
DRUGE BAKTERIJSKE BOLEZNI	9	2	9	18	13	10,2
MPOX	0	0	0	3	0	0,6
SKUPAJ	4738	23515	50273	122019	9953	42099,6
MORBIDITETA / 10000 PREBIVALCEV	154.6	767.4	1640.6	3982.0	324.8	1373.9

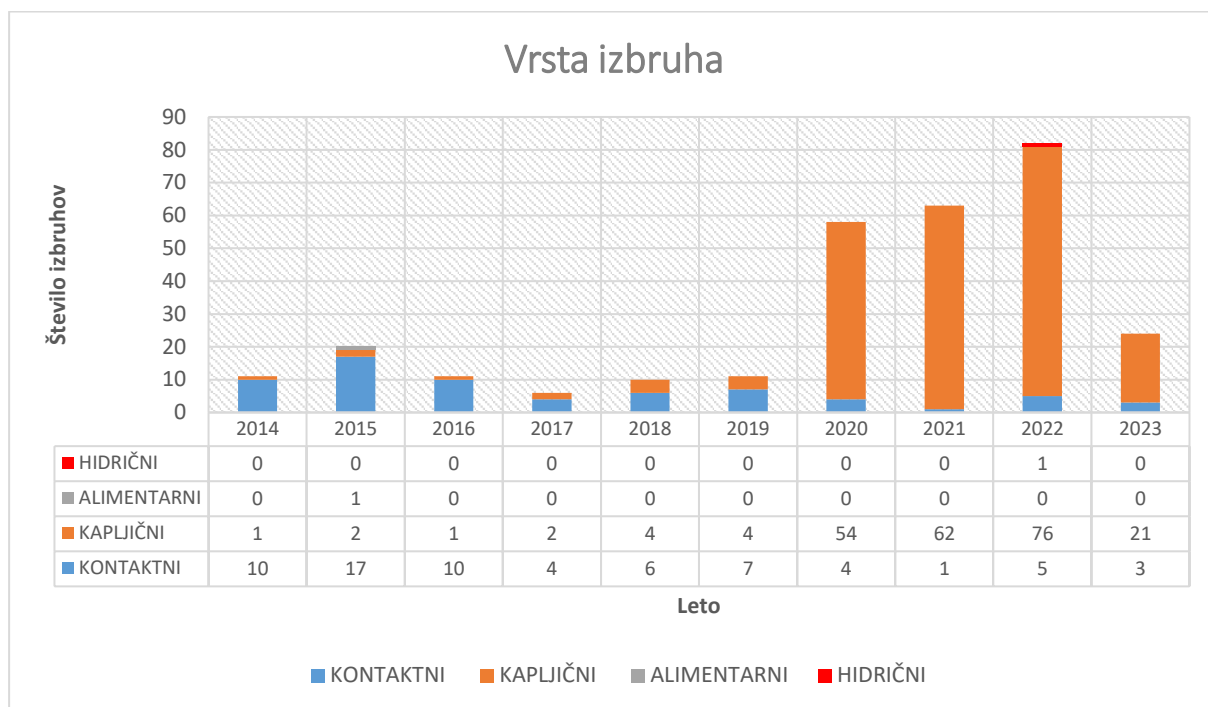
GIBANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI V LETIH 2014 DO 2023

Število prijav nalezljivih bolezní se v zadnjih 10-ih letih giblje od 8916 (v letu 2014) do 9953 (v letu 2023). Zabeleženo število prijav je bilo zaradi bolezní covid-19 v letih od 2020 do 2022 višje od desetletnega povprečja. Respiratorne nalezljive bolezní (RNB) predstavljajo v letu 2023 povprečno 74.5 % vseh prijav nalezljivih bolezní, črevesne nalezljive bolezní (ČNB) pa predstavljajo povprečno 6.7 % vseh prijav (Histogram 1).

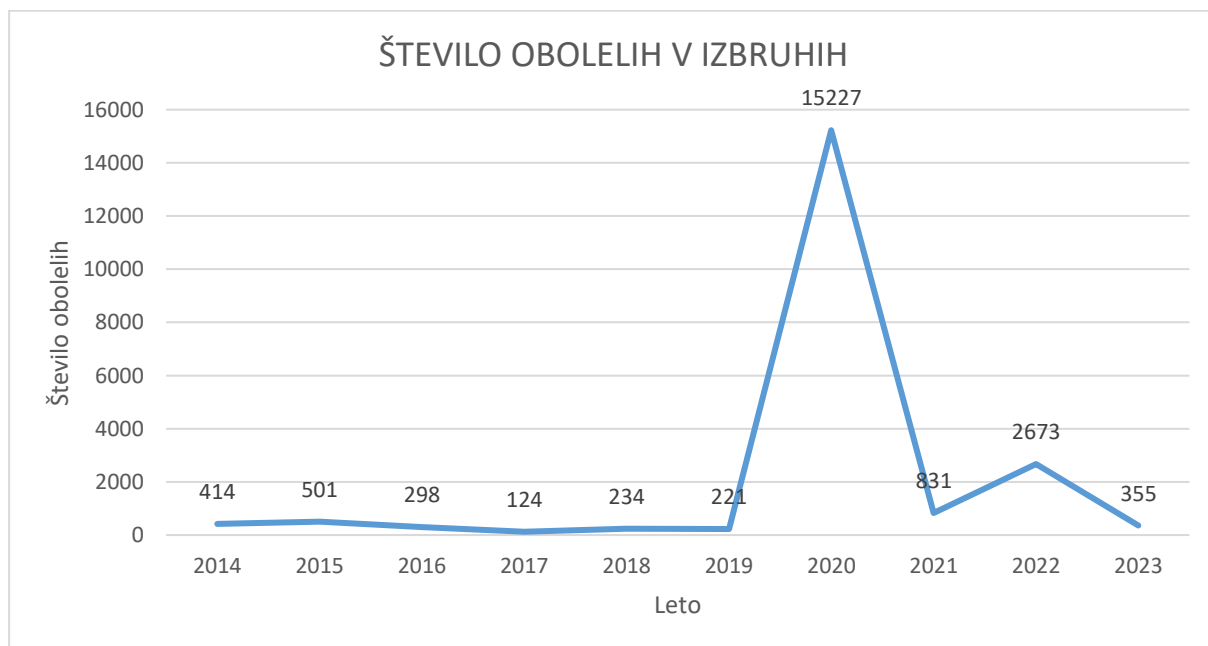
HISTOGRAM 1: GIBANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI V REGIJI CELJE V LETIH OD 2014 DO 2023

V preteklem desetletju smo zabeležili 296 izbruhov nalezljivih bolezní. Največ je bilo kapljičnih (227) in kontaktnih kontaktnih izbruhov (67). V zadnjih desetih letih smo obravnavali en alimentarni izbruh in v letu 2022 norovirusni hidrično kontaktni izbruh. V izbruhih je v opazovanem obdobju obolelo skupaj 20.878 oseb, stopnja obolevnosti je bila 681.3/10.000 prebivalcev. Največ oseb je obolelo v letu 2020 (15.227), najmanj pa v letu 2017, ko je zbolelo 124 oseb (Histogram 3).

HISTOGRAM 2: ŠTEVILO IN VRSTE IZBRUHOV NB V REGIJI CELJE V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

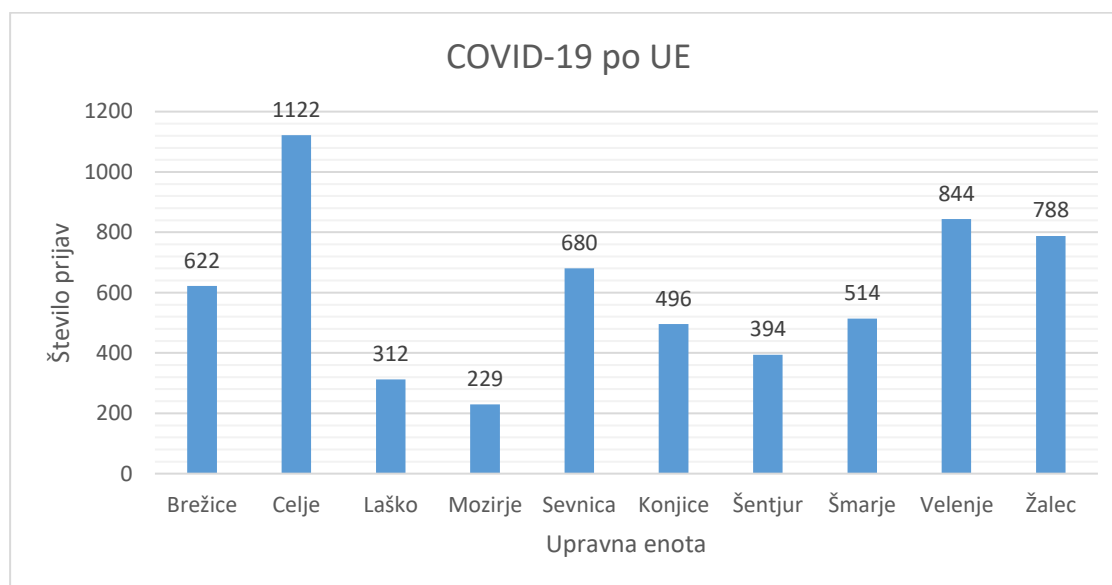
HISTOGRAM 3: ŠTEVILO OBOLELIH V IZBRUIH NB CELJE V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

RESPIRATORNE NALEZLJIVE BOLEZNI

V letu 2020 smo se v Sloveniji srečali z novo boleznijo, covid-19. Prvi primer smo zabeležili 4. marca 2020. 12. marca 2020 je bila v Sloveniji prvič razglašena epidemija covida-19. Novonastale razmere so zahtevale angažiranost vsakega posameznika. Vpeljani so bili različni pristopi in ukrepi z namenom obvladovanja širjenja nalezljive bolezní, ki so spremenili delovanje celotne družbe. V letu 2023 smo nadaljevali s spremljanjem bolezní covid-19, število obolelih je upadalo. V celjski regiji smo v letu 2023 zaznali 6001 potrjenih primerov okužbe s SARS-CoV-2 (Histogram 4).

HISTOGRAM 4: ŠTEVILO OBOLELIH PO UPRAVNIH ENOTAH S COVID-19 V REGIJI CELJE V LETU 2023

ČREVESNE NALEZLJIVE BOLEZNI

Med črevesne nalezljive bolezní uvrščamo obolenja, ki jih povzročajo različni povzročitelji. V zadnjem desetletju je bilo prijavljenih največ enterokolitisev, pri katerih povzročitelj ni bil ugotovljen. Na podlagi Uredbe o varstvu podatkov teh enterokolitisev več ne evidentiramo v bazo prijavljenih nalezljivih bolezní.

V letu 2023 je bilo največ prijavljenih kampilobakterioz (182), sledijo noroviroze (95) in rotaviroze (40). Število prijavljenih salmoneloz je bilo 40; najpogosteje je bila iz blata obolelih in asimptomatsko okuženih izolirana *S. enteritidis*. Največje število salmoneloznih obolenj smo zabeležili v letu 2019 (86), najmanj pa v letu 2021 (25).

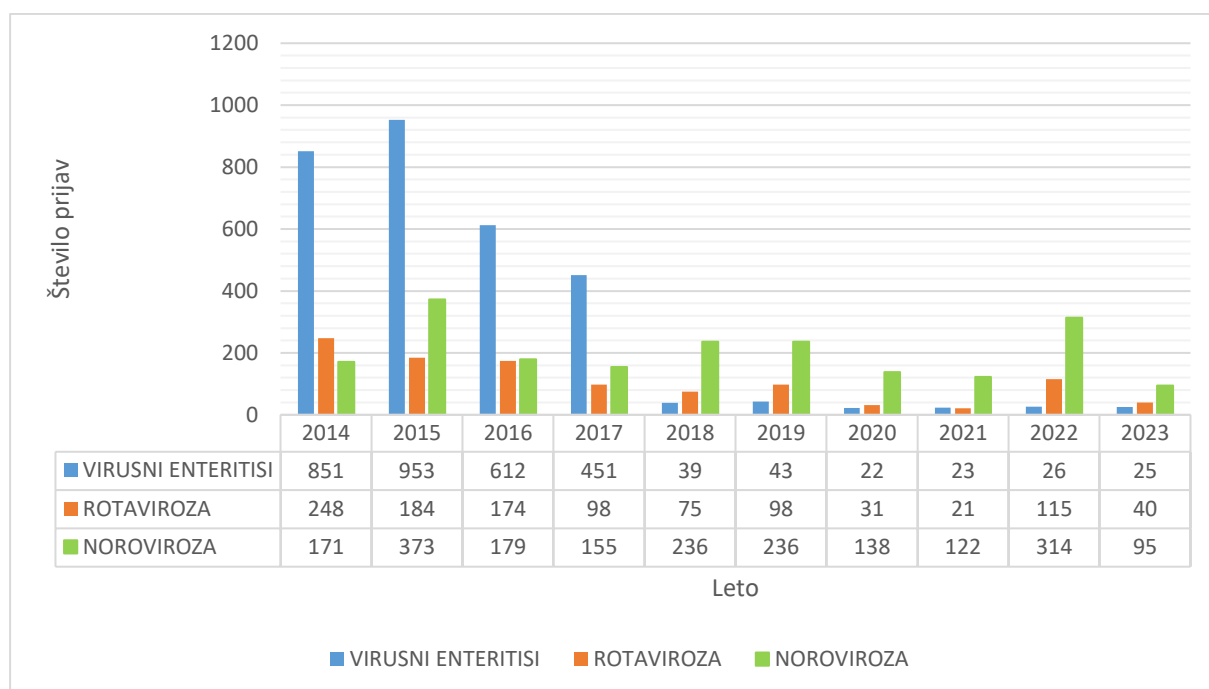
Vsi ti podatki ne odražajo dejanskega stanja črevesnih NB, saj je ponekod prijavljanje neredno, mikrobiološka laboratorijska diagnostika ugotavljanja povzročiteljev pa opuščena. Prav tako pa prihaja do manjšega števila prijav zaradi varovanja osebnih podatkov, ki ga ureja evropska zakonodaja, saj prijava posameznih primerov akutnih gastroenterokolitisev, kjer povzročitelj ni opredeljen, v Sloveniji ni več obvezna.

ČREVESNI VIRUSNI ENTERITISI

Noroviroza je zelo nalezljiva črevesna bolezen, ki jo povzročajo norovirusi. Prenaša se s tesnim stikom med ljudmi, preko okužene hrane in vode ali z dotikanjem onesnaženih površin.

Rotaviroza je črevesna nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo rotavirusi. Pogosto se pojavlja v obliki izbruhov v vrtcih, domovih za starejše občane, bolnicah in povsod, kjer se zadržuje večje število ljudi. **DRUGI VIRUSNI ENTERITISI** najpogostejši povzročitelji virusnih enteritisev so adenovirusi, sapovirusi in astrovirusi (Histogram 5).

HISTOGRAM 5: GIBANJE VIRUSNIH ENTEROKOLITISOV, ROTAVIROZ IN NOROVIROZ V CELJSKI REGIJI V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

Preprečevanje širjenja virusnih črevesnih nalezljivih bolezní:

- Pravilna higiena rok (pravilno umivanje z milom in tekočo vodo, posebno po opravljanju potrebe, menjavi pleníc, pred jedjo ter pred in med pripravo hrane).
- Pri pripravi in shranjevanju živil pazimo, da ne pride do navzkrižnega onesnaženja živil z mikroorganizmi. Živila z ostanki zemlje (krompir, korenje...) shranjujemo ločeno od ostalih živil. Kuhinjske deske, nože, ostale pripomočke uporabljamo ločeno za surova in že kuhana, gotova živila.
- Toplotna obdelava živil naj bo pravilna in zadostna. Sveže sadje in zelenjavo pred uporabo temeljito očistimo in operemo.
- Večino zdravju škodljivih mikroorganizmov, potencialno prisotnih v živilih, uničimo s temperaturo nad 63 ° C.
- Za pitje in pripravo živil uporabljamo le varno pitno vodo iz nadzorovanih vodnih virov oziroma vodovodnih sistemov.
- Redno čiščenjem in vzdrževanjem sanitarnih in drugih potencialno onesnaženih prostorov in/ali površin.

- Mokro čiščenje in dezinfekcija onesnaženih površin in prostorov ter pogostejše prezračevanje prostorov (večkrat na dan).
- Uporabljene plenice in ostale krpe, umazane z izločki, je potrebno odstranjevati z odlaganjem v plastične vrečke, ki jih je potrebno dobro zatesniti.
- Otroci, ki imajo drisko in/ali bruhanje ne smejo obiskovati vrtca ali šole – v ustanovo se smejo vrniti po preteku 48 ur od zadnjega bruhanja in/ali driske.

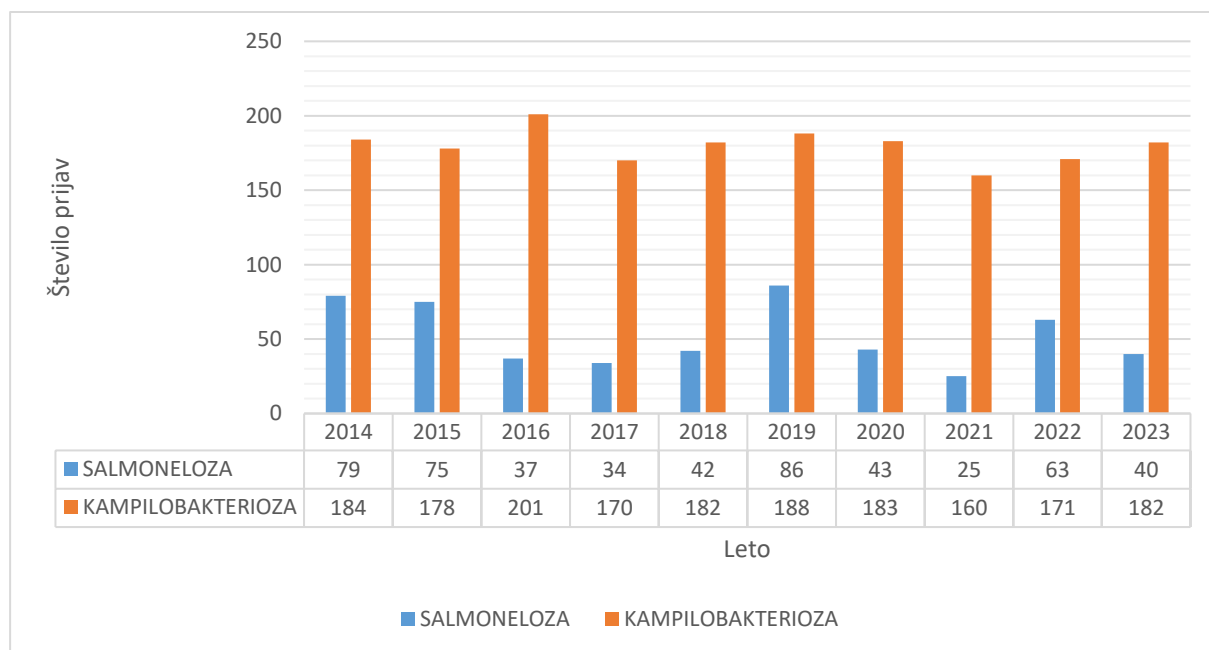
ČREVESNI BAKTERIJSKI ENTERITISI

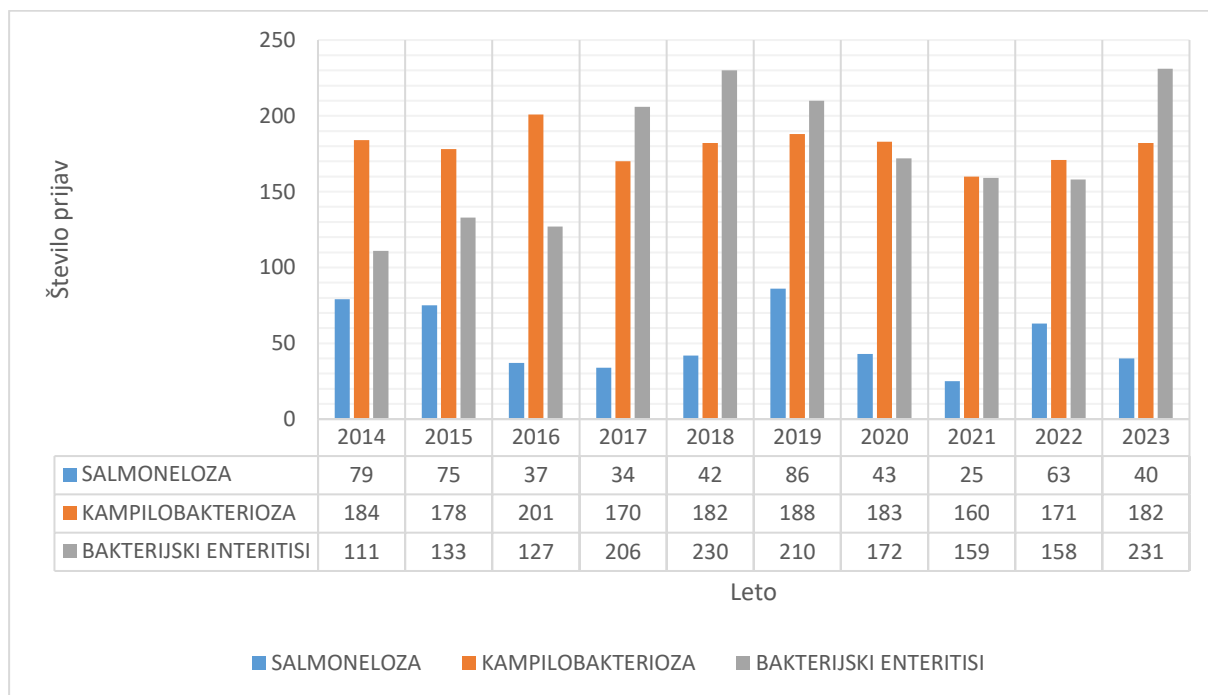
Kampilobakterioza je črevesna nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo bakterije *Campylobacter*. Razširjena je po vsem svetu, v državah EU je najpogosteje prijavljena zoonoza (Histogram 6).

Salmoneloza je črevesna nalezljiva bolezen, ki jo povzročajo bakterije *Salmonella*, razširjena je po vsem svetu (Histogram 6).

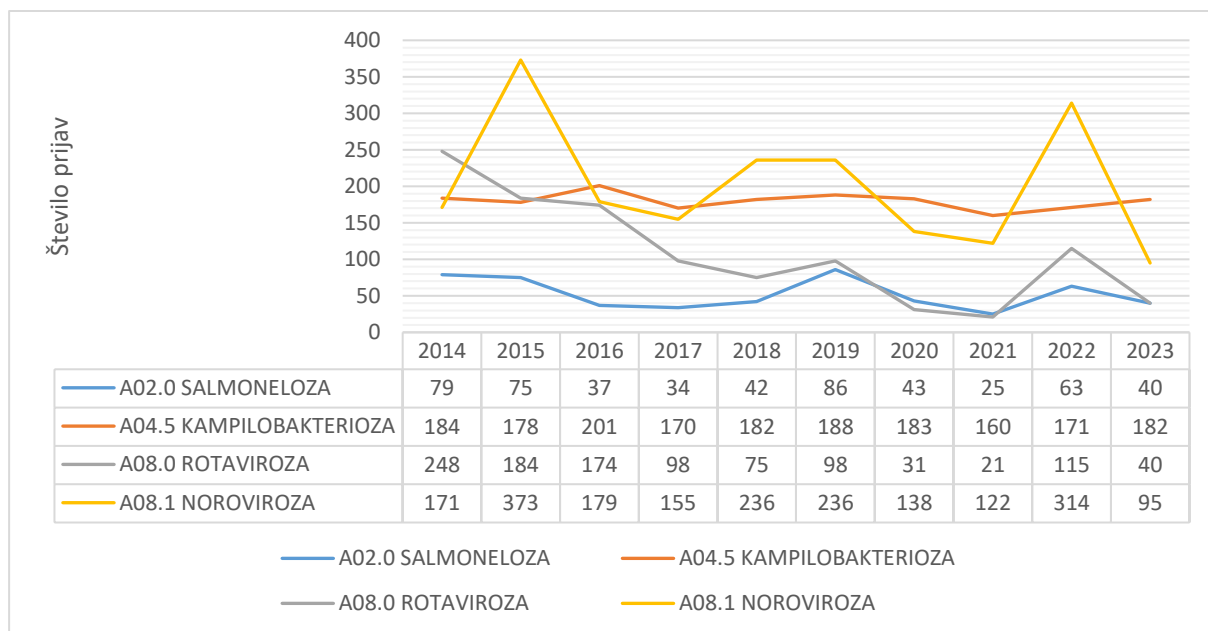
Drugi bakterijski enteritisi: najpogostejši povzročitelji bakterijskih enteritsov so bakterije *Escherichia coli*, *Clostridiodes difficile* in druge opredeljene bakterije. Primerjava obolenj s kampilobaktri, salmonelami in drugimi bakterijskimi enteritisi je prikazana na sliki 7 (Histogram 7).

HISTOGRAM 6: GIBANJE SALMONELOZ IN KAMPILOBAKTERIOZ V CELJSKI REGIJI V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

HISTOGRAM 7: GIBANJE SALMONELOZ, KAMPILOBAKTERIOZ IN BAKTERIJSKIH ENTERITISOV V CELJSKI REGIJI V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

Na Histogramu 8 je prikaz primerjave med številom opredeljenih virusnih in bakterijskih enterokolitiso.

HISTOGRAM 8: GIBANJE OPREDELJENIH VIRUSNIH IN BAKTERIJSKIH ENTEROKOLITISOV V CELJSKI REGIJI V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

BOLEZNI, KI JIH PREPREČUJEMO S CEPLJENJEM**NORICE**

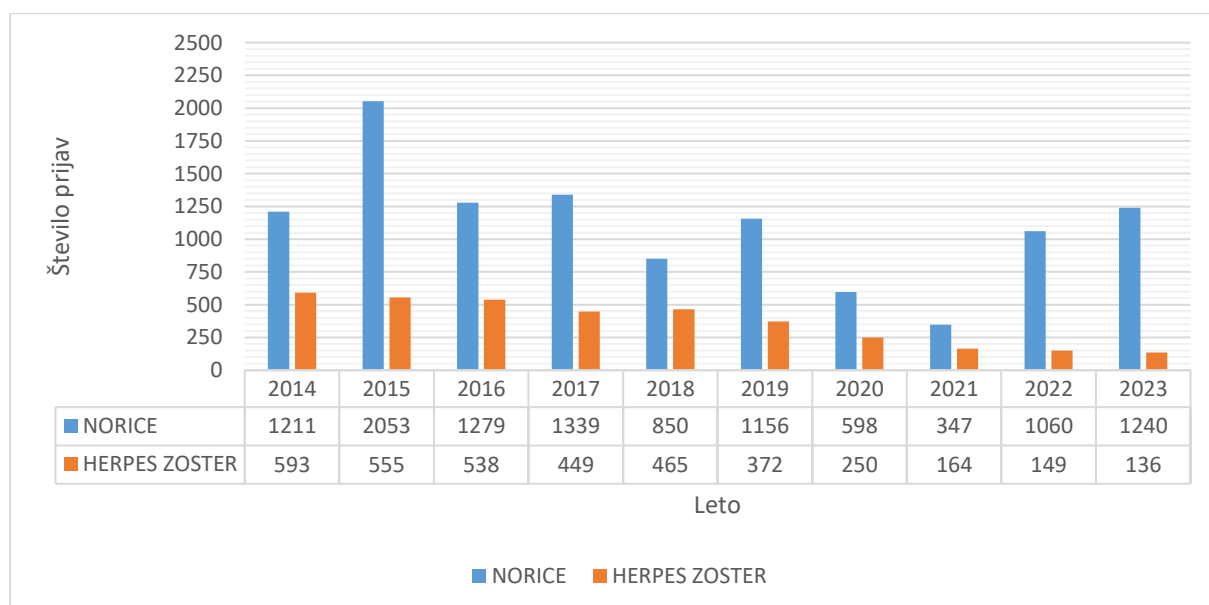
Norice so virusna nalezljiva bolezen, ki jo povzroča virus varicella-zoster (VZV), ki ga uvrščamo v družino herpes virusov. Edini gostitelj virusa je človek. Norice so razširjene po vsem svetu. Okužba se prenaša s kužnimi kapljicami in po zraku ter preko rok, ki so onesnažene z izločki bolnika. Večina ljudi okužbo preboli v otroškem obdobju. Pri sicer zdravih otrocih je praviloma lahka bolezen. Povprečna inkubacija je od 14 do 16 dni. Značilna znaka sta zvišana telesna temperatura in pojav mehurčastega izpuščaja na koži, po sluznicah ustne votline, spolovila in na lasišču. Odrasli, ki zbolijo za noricami, imajo precej težjo obliko bolezni – pojavijo se zapleti kot so pljučnica, vnetje možganskih ovojnic in možganovine. Po prebolelih noricah je imunost za norice trajna. Norice se lahko ponovijo izjemoma in le pri bolnikih z močno okrnjeno imunostjo.

Virus, ki je povzročil norice, ostane prisoten v telesu celo življenje in se lahko aktivira kasneje ter povzroči pasovec oz. herpes zoster.

PASOVEC (HERPES ZOSTER)

Pasovec je posledica aktivacije virusa varicela zoster (VZV). Običajno se pojavlja pri starejših oziroma pri osebah z imunsko pomankljivostjo. VZV se največkrat aktivira ob padcu imunosti. Kožni mehurji se pojavijo največkrat na prsnem košu, redkeje na obrazu. Spremlja jih bolečina različne intenzivnosti. Virus varicela zoster je prisoten v mehurčkih sprememb bolnika s pasovcem. Možno je, da bi se ob tesnem stiku (običajno znotraj družine), VZV prenesel na družinskega člana, ki še ni bil nikoli okužen s tem virusom oziroma ni prebolel noric. Ob prebolevanju pasovca so možni zapleti (razsoj virusa ali generaliziran pasovec, vnetje možganskih ovojnic in možganovine, vnetje žil centralnega živčnega sistema) (Histogram 9).

HISTOGRAM 9: GIBANJE PASOVCA – HERPES ZOSTER IN NORIC V CELJSKI REGIJI V OBDOBJU OD 2014 DO 2023

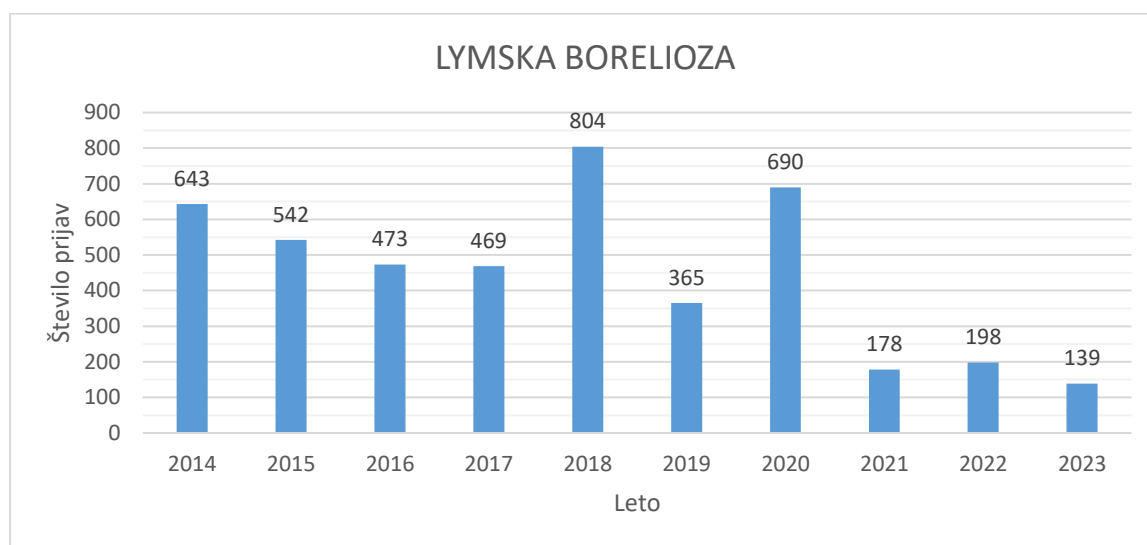

BOLEZNI, KI JIH PRENAŠAJO ČLENONOŽCI

LYMSKA BORELIOZA

V letu 2023 smo zabeležili 139 primerov lymške borelioze, kar je manj leta 2022, ko jih je bilo 198. Bakterije se prenesejo na človeka z ugrizom okuženega klopa iz rodu *Ixodes*. Lymška borelioza se pojavlja preko celega leta, vendar je najpogostejša od februarja do novembra. Mile zime in vlažne pomladi vplivajo na populacijo kloпов. Boreliozo največkrat povezujemo z značilnimi spremembami na koži v obliki erythema migrans. Kožna sprememba je lahko ena sama ali pa jih je več na različnih delih telesa (Histogram 10).

HISTOGRAM 10: GIBANJE LYMSKE BORELIOZE NA CELJSKEM V LETIH OD 2014 DO 2023

KLOPNI MENINGOENCEFALITIS (KME)

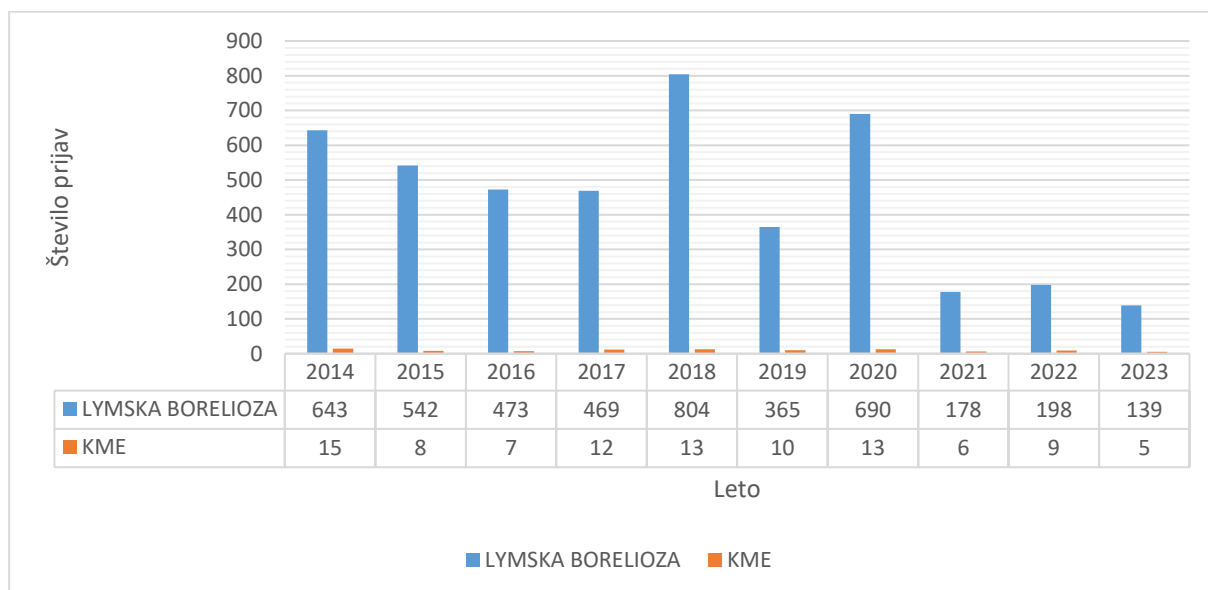
V letu 2023 smo zabeležili 5 primerov klopne meningoencefalitisa (KME), kar je manj kot leta 2022 (9) (Histogram 11).

KME je virusna bolezen osrednjega živčevja, ki se prenaša z ugrizom okuženega klopa. Ogroža predvsem ljudi, ki se v obdobju aktivnosti kloпов zadržujejo v naravnih žariščih bolezni. V Evropi je znanih veliko naravnih žarišč KME, posebej v osrednji in vzhodni Evropi, Skandinaviji in baltskih državah. Slovenija spada med države z najvišjo obolevnostjo za KME. Bolezen lahko pusti trajne posledice, kot so glavobol, zmanjšana delovna sposobnost, zmanjšana sposobnost koncentracije, pareze pa tudi ohromelost. KME je redko lahko tudi smrtna bolezen (1-2 odstotka odraslih bolnikov) (Histogram 11, 12).

HISTOGRAM 11: GIBANJE KME NA CELJSKEM V LETIH OD 2014 DO 2023

HISTOGRAM 12: PRIMERJAVA GIBANJA LYMSKE BORELIOZE IN KME NA CELJSKEM V LETIH OD 2014 DO 2023

UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA NALEZLJIVIH BOLEZNI

Epidemiološka služba je izvajala naslednje ukrepe za preprečevanje širjenja nalezljivih bolezní:

- spremljanje gibanje nalezljivih bolezní (sistematično zbiranje in analiziranje podatkov o prijavljenih nalezljivih boleznih, gibanju, trendih),
- epidemioško raziskovanje in razreševanje izbruhov in epidemij (terensko poizvedovanje in izdelava poročil v primeru vsake epidemije ali suma na epidemijo ter pri nekaterih vrstah nalezljivih bolezní),
- odvzem kužnin za laboratorijsko diagnostiko in identifikacijo povzročiteljev v nalezljivih boleznih,
- svetovanje dezinfekcije, dezinfekcije in deratizacije,
- zdravstveni nadzor nad klicenosci,
- koordinacija cepljenj,
- antirabično dejavnost,
- vzgojno izobraževalno dejavnost.

Epidemiološka služba je spremljala gibanje nalezljivih bolezní, analizirala epidemiološko situacijo v regiji ter v zvezi s tem opravljala vse potrebne evidence in poročila. Sproti je o ugotovitvah in predlaganih ukrepih obveščala zdravstvene organe v regiji, zasebne zdravstvene delavce, območne enote ostalih regij NIJZ, ter inšpekcijske organe v regiji in v državi. Ob pojavu izbruhov nalezljivih bolezní ali ob sumu nanje smo takoj pristopili k epidemiološki raziskavi vzrokov, razširjenosti pojava ter predlagali ukrepe za omejevanje epidemičnega pojavljanja bolezní. Osebe, družine ali kolektivi, ki so bili pod zdravstvenim nadzorom, so bili pisno obveščeni o resnosti razmer in so dobili navodila za preprečevanje širjenja okužb. Bolniki s covid-19 so dobili navodila in informacije glede bolezní, prav tako njihovi kontakti, pri katerih bi lahko prišlo do okužbe.

Ob vseh aktivnostih je epidemiološka služba ves čas opravljala tudi zdravstveno vzgojno delo, kot enega izmed temeljnih ukrepov za preprečevanja širjenja nalezljivih bolezní. Največji poudarek je bil na individualni vzgoji, prav tako smo preko sporočil za medije javnosti posredovali pomembna javnozdravstvena sporočila.

V letu 2023 smo na Celjskem zabeležili 9953 prijav nalezljivih bolezní, kar je manj od petletnega povprečja. Med najpogostje prijavljenimi boleznimi je bil COVID-19 (6001), norice (1240), streptokokni tonzilitis (577), gripa (539) in drugi bakterijski enteritisi (231).

V dinamiki prijav nalezljivih bolezní je potrebno upoštevati prenehanje prijavljanja določenih nalezljivih bolezní v letu 2018 in 2019, kar ima za posledico manjše število vseh prijavljenih nalezljivih bolezní. Sprememba v prijavljanju vpliva tudi na zaporedje najpogostejše prijavljenih diagnoz.